

ברוך אתה ה' מגן דוד

The *ברכה* of the third *ברכה* that follows the recital of the *הפטרה*, like the second *ברכה*, has a history of variations. *מסכת סופרים* provides that the *ברכה* concludes with the words: *מזמיה קרן ישועה לעמו ישראל* while in all the other *נוסחאות*, the *ברכה* ends with: *מגן דוד*. This variation in text is a further example of a difference in practice between *מנהג* and *מנהג ארץ ישראל*. The following represent the sources that are the basis for the variations in the wording of the *ברכה*:

תלמוד ירושלמי מסכת ראש השנה פרק ד' דף נט' טור ג' ה"ו-רבי בא בשם אבא בר ירמיה בתפילה הוא אומר א-להי דוד ובונה ירושלם בנביא הוא אומר א-להי דוד מצמיה ישועה.

Translation: Rabbi Bah in the name of Abba son of Yirmiya said: In Shemona Esrei, we conclude the Bracha of Boneh Yerushalayim with the words: Elokei Dovid Oo' Boneh Yerushalayim; in the third Bracha after the Haftorah, we conclude with: Elokei Dovid Matzmiach Yeshua.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קי"ז עמ' ב'-והותם בגאולה. אמר רבא: קריאת שמע והלל, גאל ישראל, דצלותא, גואל ישראל. מאי טעמא? דרחמי נינהו. אמר רבי זירא: דקידושא, אשר קדשנו במצותיו וצונו, דצלותא, קדשנו במצותיך. מאי טעמא? דרחמי נינהו. אמר רב אחא בר יעקב: וצריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש היום; כתיב הכא (דברים מז) למען תזכר את יום וכתוב התם (שמות כ) זכור את יום השבת לקדשו. אמר רבה בר שילא: דצלותא, מצמיה קרן ישועה, דאפטרותא מגן דוד. (שמואל ב', ז') ועשיתי לך שם גדול בשם הגדלים, תני רב יוסף: זהו שאומרים מגן דוד. אמר רבי שמעון בן לקיש: (בראשית יב) ואעשך לגוי גדול, זהו שאומרים א-להי אברהם; ואברכך, זהו שאומרים א-להי יצחק; ואגדלה שמך, זהו שאומרים א-להי יעקב; יכול יהו חותמין בכולן? תלמוד לומר: והיה ברכה, כך חותמין, ואין חותמין בכולן.

Translation: And he concludes with a formula of redemption. Raba said: the ending of the benediction following the reciting of the Shema and Hallel (at the Seder) is 'who redeemed Israel' (past tense); that of prayer is 'the Redeemer of Israel' (present tense). What is the reason for the difference? Because in Shemona Esrei, the words represents a request. Rav Zera said: the formula in Kiddush is 'who did sanctify us with His commandments and did command us'; that of prayer is 'sanctify us with Your commandments.' What is the reason? Because in Shemona Esrei, the words represent a request. Rav Aba son of Jacob said: and he must refer to the Egyptian Exodus in the Sanctification of the day; here it is written, that You may remember the day when You came forth out of the land of Egypt, while there it is written, remember the Sabbath day, to hallow it, by sanctifying the day through words. Rabbah ben Shila said: the formula in prayer is who causes the horn of salvation to spring forth, while that of the Haftorah is 'the shield of David.' This is based on the following (Shmuel 2, 7): And I will make you a great man, like the names of the great ones that are in the earth. Rav Joseph taught: that verse alludes to the fact that we say 'the shield of David.' Rabbi Simeon ben Lakish said: (Bereishis 12) "and I will make You a great nation"; based on those words

we say: 'the G-d of Abraham'; "and I will bless You", based on those words we say, 'the G-d of Isaac'; and "make Your name great", based on those words we say, 'the G-d of Jacob.' You might think that we conclude with a reference to all of them? Therefore the verse continues: "be You a blessing"; with you, Abraham, do we conclude, but we do not conclude with all of the forefathers.

A further explanation of the basis for מנהג ארץ ישראל is found in the following:

מדרש שמואל (בובר) פרשה כו – [ג] ואהיה עמך בכל אשר הלכת וגו' (שמואל ב', ז' ט'), ולהלן הוא אומר שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך (בראשית ל"א ג'), ואה"כ ואהיה עמך, אלא דוד ע"י שהוא מפרנס את ישראל היה אומר לו ואהיה עמך בכל אשר הלכת, אבל יעקב ע"י שהוא מפרנס את ביתו היה אומר לו שוב אל ארץ אבותיך ואהיה עמך. ואכריתה את כל אויביך מפניך (שמואל ב', ז' ט'), עשרה אויבים היו לו לדוד, חמשה בישראל וחמשה באומות העולם, חמשה בישראל, דואג ואחיתופל ושאל ושמעיה בן גרא ושבע בן בכרי, חמשה באומות העולם, גלית ושלשת אחיו ושובך, כתוב אחד אומר שובך (שמואל ב', י' טז'), וכתוב אחד אומר (דברי הימים א', י"ט טז') שופך, שובך שהיה דומה לשובך, שופך שנשפך דמו על הארץ. ועשיתי לך שם גדול כשם הגדולים וגו' (שמואל ב', ז' ט'), מיכאן קבעו חכמים א-להי דוד ובונה ירושלים, כנגד א-להי אברהם יצחק ויעקב, ובשבת אף על פי שאין העובר לפני התיבה מזכירו, המפטיר בנביא מזכירו, א-להי דוד מצמיח ישועה לעמו ישראל.

Translation: It is written concerning Dovid Ha'Melech: And I will be with you wherever you go (Samuel 2, 7, 9) but in Sefer Bereishis concerning Yaakov, it is first written: return to the land of your fathers and your birthplace (Bereishis 31, 3) and then G-d said to Yaakov: and I will be with you. Why were Yaakov and Dovid treated differently? King Dovid had the responsibility of providing for the needs of a nation. That is why G-d said that He would be with King Dovid wherever he went. Yaakov only had the responsibility of caring for the needs of his family. Yaakov had to first return to his homeland and then G-d said that He would be with him. The verse: And I will destroy all your enemies that are confronting you (Shmuel 2, 7, 9) is a reference to the ten enemies that challenged King David; five were from the Jewish People and five were from foreign countries. The five from the Jewish People were: Do'Eg, Achitophel, King Saul, Shimi Ben Gaira and Sheva Ben Bichri. The five from foreign countries were: Goliath, his three brothers and Shuvach. One verse refers to him as Shuvach (Shmuel 2, 10, 16) and one verse refers to him as Shupach (Divrei Hayamim 1, 19, 16). He was called: Shuvach because he resembled a bird's nest; and he was called Shopach because his blood was spilled on the ground. The verse: And I will cause you to have a great name like the names of the great ones (Shmuel 2, 7, 9) is a reference to the composition of the Bracha: Elokei Dovid Oo'Boneh Yerushalayim. This Bracha was composed to parallel similar references to Elokei Avrohom, Yitzchok and Yaakov. On Shabbos, although that Bracha of Elokei Dovid Oo'Boneh Yerushalayim is not recited as part of Shemona Esrei, it is included as a Bracha after reading the Haftorah; i.e. Elokei Dovid Matzmiach Yeshua L'Amo Yisroel.

A further explanation of the basis for מנהג בבל is found in the following:

מדרש תהלים (בובר) מזמור יח – מגני וקרן ישעי (תהלים יח', ג'). אמר דוד לפני הקב"ה מפני מה אומרים מגן אברהם, ולא מגן דוד? אמר לו בחנתיו בעשרה נסיונות, אמר לפניו בחנני ה'

להבין את התפלה

ונסני (תהלים כו' ב'), כיון שנסה אותו בבת שבע ולא עמד בו, מיד התפלל דוד שיאמרו מגן דוד בברכת ההפטרה. כי בשם קדשך נשבעת לו שלא יכבה נרו לעולם ועד ברוך אתה ה' מגן דוד, הדא הוא דכתיב (תהלים יח, לו') ותתן לי מגן ישעך.

Translation: The verse: my guardian and the source of my salvation (Tebillim 18, 3) represents the following: Dovid said to G-d: why did Chazal compose a Bracha of Magen Avrohom for Shemona Esrei but not a Bracha of Magen Dovid? G-d responded: because I tested Avrohom with ten tests and he passed them all. Dovid then said: Examine me, O Lord, and test me (Tebillim 26, 2). G-d then tested Dovid with Bas Sheva but Dovid failed the test. Dovid then immediately prayed that at least the Jewish People should say: Magen Dovid as part of the Birchos Ha'Hafstora; i.e. Ki V'Shem Kodshecha . . . Va'Ed. Baruch Ata Hasbem Magen Dovid. That is the meaning of the words (Tebillim 18, 36): and You gave me a shield of salvation.

Two questions: what underlies the disagreement between מנהג ארץ ישראל and מנהג בבל and why in the version found in מסכת סופרים that allegedly follows מנהג ארץ ישראל the words: א-להי דוד are deleted from the ברכה? Both נוסחאות appear to agree that we must refer to דוד המלך in some part of our תפילות. They disagree as to whether we refer to דוד המלך in a phrase such as א-להי דוד in the same manner as we refer to the אבות in the opening of the first ברכה of עשרה in the phrases יצחק ויעקב or do we refer to דוד המלך in a phrase such as מגן דוד as we refer to the אברהם אבינו in the ברכה of the first עשרה; i.e. מגן אברהם. Their basis for following either practice is not easy to ascertain. However, it is evident from the two מדרשים that מדרש מדרש viewed דוד המלך in a different light. The מדרש מדרש focused on דוד המלך as someone who could not even pass one test given to him by G-d while the מדרש שמואל viewed דוד המלך as a hero for overcoming ten enemies. (The parallel between the ten enemies of דוד המלך and the ten tests of אבינו is inescapable). The מדרש מדרש did not view דוד המלך as someone worthy of being part of the phrase: א-להי דוד while the מדרש שמואל viewed דוד המלך as being worthy. In fact, the מדרש שמואל viewed דוד המלך so highly that it went so far as to say that G-d bestowed a blessing on דוד המלך, ואהיה עמך בכל אשר הלכת, that was greater than the similar blessing that G-d bestowed on יעקב אבינו. Why did מסכת סופרים omit the words: א-להי דוד? מסכת סופרים may have eliminated the words: א-להי דוד because of pressure from בבל not to include two themes in a ברכה¹.

In an article entitled: א-להי דוד ובונה ירושלם, that appeared in the journal, טורי ישורון, Rabbi Chaim Menachem Levitas provides the following explanation for the

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מט', א-רבי אומר: אין חותמין בשתים.

difference between מנהג בבל and מנהג ארץ ישראל as concerns this ברכה:

האם יש רקע השקפתי למחלוקת זו בין הבבלי והירושלמי אם לומר אלקי דוד או לא? מי יגלה עפר מעיניהם של חכמינו ז"ל שיגלו לנו סוד דעותיהם. אולי מתוך נקודת ראות של תקופתנו אנו, תקופת מדינת ישראל החדשה וראשית צמיחת גאולתנו, אפשר לנחש ולשער לעצמנו יסוד מהלוקתם. הנה ידוע שמה שאמר הקב"ה למשה (שמות ג, ו) "אנכי... א-להי אברהם א-להי יצחק וא-להי יעקב" וחזר שלש פעמים על "א-להי" ולא הסתפק לומר א-להי אברהם יצחק ויעקב מפני שכל אחד מן האבות הוסיף דרך מיוחדת לעבודת הבורא: אברהם הוא עמוד החסד כלומר שעובדים את ה' במעשי חסד; יצחק הוא עמוד העבודה, כלומר שעובדים את ה' בהבאת קרבנות ובתפלה; יעקב הוא עמוד התורה, כלומר שעובדים את ה' בלימוד התורה ובקיום מצוותיה. האבות האלה הניחו את היסוד לעבודת ה' לפני מלך בישראל, לפני הקמת מדינה עם כל אבזריה על אדמת ישראל. בא דוד עמוד המלכות והוסיף עוד דרך בעבודת ה', דרך גינוני מלכות, דרך מדינה של צדקה ומשפט. מה שהיחיד במעשי החסד שלו ובתפלתו הלבבית ובלימוד התורה שלו לא יכול להשיג, יכולים להשיג רק בהקמת מדינה ומלכות המשקפת עלי ארץ מלכות ה' ואשר יכול להביא למטרה הסופית של "והיה ה' למלך על כל הארץ."

Translation: Is the disagreement between the Talmud Bavli and Yerushalmi concerning whether to say the words: Elokei Dovid in a Bracha, only a matter of outlook? If only we could uncover the secrets behind the thinking of our Sages. Perhaps by injecting a point of contention from our era, the era in which the State of Israel was established and which we view as the beginning of our redemption, we can divine and reveal for ourselves the basis for their disagreement. It is known that G-d said to Moshe (Shemos 3, 6) I am the G-d of Avrohom, G-d of Yitzchok and G-d of Yaakov. He repeated G-d of . . . three times and did not simply say G-d of Avrohom, Yitzchok and Yaakov because each of the forefathers added a unique feature to the way we serve G-d. Avrohom is considered the standard bearer of Chesed, kindness. He taught us that part of service to G-d requires that we perform Chesed. Yitzchok is viewed as the model of Avodah, service. He taught us to serve G-d by bringing sacrifices and through prayer. Yaakov represents the model of Torah study. He taught us that we serve G-d by studying Torah and by fulfilling the Mitzvos. Our forefathers set the standard for serving G-d even before the Jewish People had a king who reigned over them and before any Jewish state was established on the land of Israel with all of its requirements. Then came along King Dovid, representing the standard for the Jewish monarch. He added one more way to serve G-d, through the institution of a Monarchy. Dovid Ha'melech taught us that a Jewish monarch must rule the people with kindness and justice. What an individual through his acts of kindness, through his heartfelt prayer and through his study of Torah cannot achieve may be accomplished by a government and a Monarchy if that government attempts to reflect on Earth the Kingdom of G-d. That type of government can bring forth the ultimate goal of causing the establishment of G-d's kingdom on Earth.

דרך זו סכנה גדולה כרוכה בה. כמה אזהרות הזהירה התורה למלך ישראל (דברים יז) והחכם מכל אדם לא עמד בהם. זוכרים אנו דברי ה' אל שמואל הנביא כשבקשו בני ישראל ממנו "עתה שימה לנו מלך לשפטנו ככל הגוים." ושמואל תנה לפני העם את משפט המלך, איך שהמלך עלול לרדות עליהם ביד תקיפה וכל העם יהיו לו לעבדים (שמואל א פ"ה). ובהקשר זה

להבין את התפלה

מעניינת המחלוקת בסנהדרין כ' ע"ב, "אמר רב יהודה אמר שמואל כל האמור בפ' מלך מלך מותר בו, רב אמר לא נאמרה פרשה זו אלא לאיים עליהם." גם היום ישנם שאומרים שמדינת ותורה הם שני דברים המכחישים זו את זו ואי אפשר לשתיהן לדור בכפיפה אחת, מדינת ישראל, הם טוענים, לא רק התחלתה אלא גם סופה שתהיה מדינה ככל המדינות של אומות העולם, מלאות כהש ואלמוות ואי-צדק. עדים אנו היום לצבור גדול במדינה שדוגלים בשיטה זו שתורה או הלכה ותברה דימוקרטיית שוללות זו את זו ובקצה אהד מתגברת הדעה שמוכרחים לבטל את התורה בפני המדינה הדימוקרטיית, ובקצה השני ישנה הדעה שמוכרחים לבטל את המדינה, והם מבטלים אותה, בפני צווי התורה. לפי דעות אלה אי אפשר לומר "א-להי דוד", שנוכל לגשם מלכות שמים על ידי מלכות בן אדם. יכולים רק לומר "מגן דוד", שמדינת ישראל יש באפשרותה לכל הפחות להגן על בני ישראל אבל לא לתקן עולם במלכות ש-די.

Translation: The process of bringing forth the Kingdom of G-d on Earth by way of a Jewish Monarchy is not without danger. How many warnings did the Torah give to the King of Israel (Devarim 17). Even the smartest of all men (King Solomon) could not adhere to all of them. We remember the words that G-d delivered to Shmuel the Prophet when the Jewish people asked for the appointment of a king "who would rule over them with justice so that they could be like other nations." Shmuel presented to the People the rules of monarchy. He warned them that a King could end up oppressing the people with a strong hand and that the whole nation could become enslaved. We find an interesting disagreement in Masechet Sanhedrin 20b concerning the power of the monarchy: "Rav Yehudah said in the name of Samuel: All that is set forth in the book of Shmuel in the chapter that deals with the actions of a king, the King is permitted to do. Rab said: That chapter was intended only to fill the people with awe." Today there are those who argue that the establishment of a Jewish State is incompatible with abiding by the Torah. Both institutions cannot exist side by side, they say. They believe that the Jewish State will share with other countries not only its independence but also their behavior. It will act like other countries; full of deceit, violence and injustice. We are witnesses today to the belief by a large segment of the Israeli population that Torah and Halacha and the existence of a democratic society are incompatible concepts. At the same time there are those who think that it is necessary to dismantle the Jewish State. They ignore the fact that a State has been established based on their understanding of the commandments of the Torah. According to those who hold that opinion it is inappropriate to say the phrase: Elokei Dovid. They believe that it is not possible to hasten the establishment of G-d's kingdom by the formation of a Kingdom of men. They believe that we are restricted to saying the phrase: Magen Dovid, that the limit of a kingdom established by man is that it can guard its people but it cannot redirect the world towards a Kingdom of G-d on Earth.

לעומת זאת, דוד המלך ראה מלכות ישראל באספקלריה אחרת. "אלקים משפטיך למלך תן... ידין עמך בצדק וענייך במשפט. ישאו הרים שלום לעם... יפרח בימיו צדיק ורוב שלום עד בלי ירח וגו'" (תהלים עב). דוד אמר בחנני ונסני אם אוכל להקים מלכות של צדק שלא תיהפך למלכות של עושק, אלא "ישמרו בני בריתך ועדותיך זו אלמדם... כי בחר ה' בעיון אוה למושב לו" (שם קלב).

Translation: Despite the tension between Torah and government, Dovid Ha'Melech saw the Jewish Monarchy from a different perspective. He said: G-d, give the king your judgments . . . That he may judge

Your people with righteousness and your poor with justice, . . . Let the mountains bring peace to the people . . . Let the righteous flourish in his days . . . and let there be abundance of peace till the moon is no more (Tehillim 72). King Dovid further said (Tehillim 132): "Examine me O Lord and test me." See if I am capable of establishing a righteous Monarchy that will not become a Monarchy of oppression and "that my descendants keep Your covenant and your rules that I will teach them . . . For the Lord has chosen Zion; He has desired it for His habitation."

והנה חכמי ישראל שישבו בארץ ישראל על אדמת ציון הלכו בשיטת דוד אע"פ שהוא ובניו לא השיגו את המטרה היעודה. אמונתם היתה שלימה שתבוא תקופה אשר בה תתגשם תקוה זו להקים מלכות שמים על ידי מלכות בית דוד. הלא המה דברי הנביא יחזקאל (פרק לז): "הנה אני לוקח את בני ישראל מביין הגוים... והבאתי אותם על אדמתם... ומלך אחד יהיה לכולם... ועבדי דוד מלך עליהם... ובמשפט ילכו וחוקותי ישמרו... והיה משכני עליהם והייתי להם לאלקים והמה יהיו לי לעם. וידעו הגוים כי אני ה' מקדש את ישראל בהיות מקדשי בתוכם לעולם.

Translation: The Sages of Israel who lived in Israel, the land of Zion, followed the philosophy of King Dovid even though King Dovid and his descendants did not reach their stated goal. Our Sages trusted fully that a point in history would arrive when hope would develop that the Kingdom of G-d could reign in this world through the ascendancy of the Kingdom of David. Is that not the meaning behind the statement of Yechezkiel the prophet when he said (Chapter 37): I hereby extract the Jewish People from among the nations . . . and I will bring them to their land . . . and one King will be for all . . .and my servant Dovid, will be king over them . . . and they will walk in a righteous way and they will keep My laws . . . and My home will be over them and I will be their G-d and they will be My people. The Nations will know that I am G-d who sanctifies the Jewish People by having My home among them forever.

"לפיכך תיקנו חכמי ארץ ישראל לחתום "א-להי דוד ובונה ירושלים", שבנין ירושלים וקיומן בניה לתוכה יביא מקדש ה' וקדושת העם. ואף אם לא אכשר דרי היום לא נאבד תקותנו שסוף סוף יהי ה' למלך על כל הארץ ומלכותו בכל משלה.

Translation: Based on this belief our Sages composed the ending Bracha: Elokei Dovid Oo'Boneh Yerushalayim. They felt that the rebuilding of Jerusalem and the return of the Jewish People to the Land of Israel would bring about the rebuilding of the Beis Hamikdash and the sanctity of the Jewish People. Even if we cannot convince all who live in Israel today to believe in this eventuality, we must not lose our hope that one day, G-d will be recognized as King throughout the world and all will welcome His hegemony.

Rabbi Levitas may have provided us with an answer as to what drove the Jews in Israel to continuously rebel against the Romans in the early part of the Common Era and what prompted such great religious figures as Rabbi Akiva to support Bar Chochva; i.e. the possibility that by regaining Jewish independence and the appointment of a king from the Davidic dynasty, G-d would bring forth the ultimate redemption. That was the view of חז"ל living in ארץ ישראל. חז"ל living in בבל disagreed. Because the fixed prayers were born during that tumultuous period in Jewish history, the differences in the תפלה that we find in the תלמוד ירושלמי and תלמוד בבלי become so important and provide our best information as to what prompted חז"ל to choose the words of תפלה.